

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства
та організації підприємницької діяльності

КОМПЛЕКСНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
з теми:
«ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГІВЕЛЬНОГО
ПІДПРИЄМСТВА
(на прикладі ТОВ «Епіцентр К»»

Науковий керівник комплексної кваліфікаційної
роботи к.е.н., доцент Літвінова В.О.

Розділ «Чинники та резерви підвищення прибутку
торгівельного підприємства»

Виконавець Кутова К.В.

Наук. керівник ст.викладач Горлова О.П.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Поняття та сутність прибутку, його види та функції.....	6
1.2. Формування та розподіл прибутку.....	11
1.3. Фактори та резерви збільшення прибутку підприємства.....	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРИБУТКУ ТОВ «ЕПІЦЕНТР К».....	24
2.1. Загальні тенденції розвитку ринку будівельних матеріалів.....	24
2.2. Загальна характеристика господарської діяльності ТОВ «Епіцентр К».....	40
2.3. Оцінка фінансового стану ТОВ «Епіцентр К».....	43
2.4. Аналіз прибутку підприємства.....	53
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ЕПІЦЕНТР К».....	58
3.1. Підвищення прибутку торговельного підприємства за рахунок збільшення обсягів реалізації товару.....	58
3.2. Підвищення прибутку ТОВ «Епіцентр К» за рахунок зменшення дебіторської заборгованості.....	60
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Прибуток давно займає одне з центральних місць серед проблем, що стоять перед суспільством. Процеси його формування та розподілу є одним з основних об'єктів економічних досліджень й управлінських завдань комерційних підприємств. На сучасному етапі розвитку економіки у зв'язку з посиленням конкуренції, збільшенням підприємницьких ризиків, глобалізацією бізнесу ця проблема стає більш актуальною. Керівники фірм в умовах жорсткої конкуренції постійно шукають шляхи, що ведуть до стабільного й стійкого положення підприємств, а також досягнення лідируючих позицій на ринку.

У сучасній ринковій економіці можуть вижити і успішно функціонувати підприємства, які грамотно управляють своїми доходами й витратами. Для успішної роботи кожного господарюючого суб'єкта необхідно ставити за мету й досягати максимально ефективного й результативного використання всіх наявних ресурсів: матеріально-технічних, нематеріальних, фінансових, організаційних, кадрових тощо. У виграші будуть ті підприємства, які активно шукають і знаходять невикористані ресурси.

Прибуток, виступаючи в якості мети підприємницької діяльності, може бути досягнутий шляхом здійснення комплексу заходів щодо функціонування підприємства відповідно до виробленої стратегії його розвитку: поліпшення управління, підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції, зростання продуктивності праці, зниження витрат виробництва, поліпшення фінансово-економічних результатів діяльності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває вдосконалення методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, економічного механізму формування, використання і розподілу прибутку, а також виявлення нових резервів його підвищення, що і зумовило вибір теми магістерського дослідження. Прибуток дозволяє ефективно стимулювати працю найманих працівників і покращувати його умови, забезпечувати можливість вирішення державою різноманітних

соціально-економічних програм.

Економічна сутність прибутку, його функції розглядаються в працях багатьох зарубіжних вчених-фахівців в області політичної економії, економіки промисловості, фінансів, міжнародної та регіональної економіки: Сміта А., Маркса К., Кларка Дж. Б., Вальраса Л., Рікардо Д., Бастіа Ф., Кейнса Дж. М., Веблера Т., Гордона Р. Значний внесок у розробку теорії і практики прибутку, в розвиток проблеми формування і напрямків використання прибутку в процесі підприємницької діяльності, внесли українські економісти: Бланк А. І., Кошельок Г. В., Іващенко В.І., Мельник Л.Г., Гриньова В.Г., Осипов П.В., Орлов О.О., Поддерегін А.М., Покропивний С.Ф., Янковий О. Г. та ін.

Стрімкі зміни економічних, геополітичних, правових умов здійснення підприємницької діяльності в Україні, які відбуваються в останні роки, вимагають від вітчизняних підприємств пошуку все нових резервів та шляхів підвищення прибутку. Це також є поштовхом для наукових досліджень сучасних особливостей процесів управління прибутком на комерційних підприємствах.

Предметом дослідження є фактори, резерви та шляхи підвищення прибутку ТОВ «Епіцентр К».

Об'єктом дослідження є процеси формування прибутку на ТОВ «Епіцентр К».

Метою кваліфікаційної роботи виявлення та обґрунтування резервів та шляхів підвищення прибутку ТОВ «Епіцентр К».

Для досягнення мети в роботі поставлені і вирішені наступні **завдання**:

1. дослідити сутності прибутку, його функцій, видів, факторів і резервів його зростання на комерційному підприємстві;
2. провести аналіз господарської діяльності ТОВ «Епіцентр К»;
3. провести аналіз фінансового стану підприємства;
4. провести факторний аналіз прибутку підприємства;
5. виявити та обґрунтування економічними розрахунками резерви та шляхи підвищення прибутку ТОВ «Епіцентр К».

Послідовність поставлених завдань відповідає структурі роботи.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі **методи наукового дослідження**: абстрактно-логічний, статистико-економічний, системного аналізу, комплексний і системний підходи, методи фінансового аналізу, факторного аналізу, традиційні способи і прийоми економічного аналізу (табличний, порівняння, угруповання, графічний). Обробка даних здійснювалася з використанням сучасних комп'ютерних технологій.

Інформаційною базою дослідження є дані економічної літератури вітчизняних і зарубіжних авторів, матеріали конференцій, публікації в економічних та електронних виданнях, дані фінансової звітності ТОВ «Епіцентр К» за 2014-2017 р.р., інші дані підприємства.

Елементи наукової новизни одержаних результатів полягають у узагальненні існуючих теоретичних засад визначення економічної сутності прибутку підприємства й дослідженні процесів управління ним, що дало змогу визначити проблемні аспекти ефективного управління фінансовими результатами діяльності торговельного підприємства в умовах висококонкурентного середовища та обґрунтувати напрямки збільшення обсягу прибутку за допомогою виявлення та використання резервів його нарощування.

Практична значущість отриманих результатів. Практична значущість даного дослідження полягає в узагальненні науково-теоретичних і розробці практичних положень щодо підвищення прибутку ТОВ «Епіцентр К». Запропоновані заходи мають практичну цінність для підвищення фінансових результатів діяльності підприємства.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (54 найменування). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 94 сторінок комп'ютерного тексту, в тому числі основний зміст викладено на 82 сторінках. Робота містить 23 таблиці та 8 рисунків.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі були проаналізовані теоретичні і практичні питання виявлення та використання резервів підвищення прибутку комерційного підприємства. Досліджування процесів формування прибутку, виявлення резервів та шляхів його підвищення здійснювалось на прикладі одного підприємства вітчизняної мережі торгових центрів “Епіцентр К”, яке розташовано в м. Одеса.

1. Досліджено різні концептуальні підходи до визначення сутності прибутку. Можна виділити наступні узагальнені визначення прибутку підприємства. 1. Прибуток – це плата за послуги підприємницької діяльності.

2. Прибуток – це плата за новаторство, за талант в управлінні фірмою.

3. Прибуток – це плата за ризик, за невизначеність результатів підприємницької діяльності. 4. Прибуток – це фінансовий результат монопольного положення підприємства. 5. Прибуток — це перевищення доходів над витратами, а протилежна ситуація називається збитком. 6. Прибуток — це різниця між грошовими надходженнями і грошовими виплатами. 7. Прибуток — це різниця між майновим станом підприємства на кінець і початок розрахункового періоду.

В даному дослідженні під прибутком підприємства розуміємо перевищення доходів над витратами, що пов’язані з обігом певного товару та його сукупності, що є результатом ефективного тактичного та стратегічного управління господарською діяльністю підприємства, обґрунтованим підприємницьким ризиком та сприятливими умовами зовнішнього бізнес-середовища.

Управління прибутком на комерційному підприємстві повинно забезпечувати такий його розмір, який після розрахунків з державним бюджетом буде достатнім для реалізації тактичних й стратегічних цілей розвитку підприємства, а саме, для зростання обсягу виробництва, поліпшення результатів виробничо-господарської і фінансової діяльності, накопичення, стимулювання діяльності працівників, задоволення очікувань та потреб власників, реалізації соціальних програм.

Управлінські рішення й дії зі збільшення прибутку підприємства, їх ефективність та результативність залежать від об'єктивності результатів комплексного та систематичного аналізу показників прибутку та прибутковості діяльності даного підприємства. Для виявлення резервів підвищення прибутку особливе значення має такий інструмент, як факторний аналіз.

Під факторами (інакше – чинниками) прибутку прийнято розуміти першоджерела, складові, які впливають на його зміну. Прибуток від реалізації продукції залежить від внутрішніх та зовнішніх чинників. До внутрішніх чинників відносяться: рівень господарювання, компетентність керівництва і менеджерів, конкурентоспроможність продукції, рівень організації виробництва і праці та ін. До зовнішніх чинників, які не залежать від діяльності підприємства, відносяться: кон'юнктура ринку, рівень цін на споживані матеріально-технічні ресурси, норми амортизації, система оподаткування та ін.

2. Аналіз загальних результатів господарської діяльності ТОВ «Епіцентр К» показав, що за період з 2015 по 2017 р.р. підприємство нарощувало обсяги товарообігу. За три роки відбулось збільшення обсягів чистої реалізації ТОВ «Епіцентр К» на 1295 млн. грн. або на 39,4%. Позитивними тенденціями у господарській діяльності підприємства за аналізований період є зростання продуктивності праці, фондівіддачі, оборотності оборотних коштів. У 2017 році у порівнянні з 2016-им роком майже усі складові оборотних активів (за винятком іншої поточної дебіторської заборгованості) демонструють прискорення оборотності.

Негативними тенденціями є зниження рентабельності продаж та зростання витрат на одну гривню реалізованої продукції.

3. Аналіз фінансового стану підприємства показав, що за три аналізовані роки частка власного капіталу нижча від нормативного значення, і структура капіталу продовжує поступово погіршуватись. Позиковий капітал росте за рахунок постійного нарощування кредиторської заборгованості підприємства за товари. Така тенденція негативно впливає на маневреність власного капіталу, а

також знижує забезпеченість підприємства власними засобами. Усі значення показників ліквідності підприємства гірші за нормативні значення.

4. Аналіз показників прибутку показав зниження прибутку від реалізації товарів у 2017 році порівняно з 2015 роком в результаті значного приросту витрат на збут та адміністративних витрат. Ця тенденція вплинула на загальний фінансовий результат діяльності підприємства, який також знизився. Фінансову діяльність підприємство здійснювало тільки у 2015 році. Збитки від фінансової діяльності 2015 року не вплинули суттєво на загальний фінансовий результат. Прибуток від іншої (інвестиційної) діяльності підприємства щороку має незначний вплив на загальні фінансові результати.

Показники рентабельності підприємства, які мають тісний зв'язок з показниками прибутку, показують падіння прибутковості товару та продажів підприємства за три роки.

Факторний аналіз прибутку проведено за двома моделями: адитивною й адитивно-мультиплікативною. Адитивно-мультиплікативна модель дозволила виявити вплив елементів операційних витрат на прибуток від операційної діяльності.

5. На основі результатів аналізу основних техніко-економічних показників господарської діяльності підприємства, його фінансового стану та показників фінансових результатів діяльності за період 2015-2017 р.р. виявлено резерви підвищення прибутку підприємства.

Важливим резервом збільшення прибутку підприємства є відносне зниження адміністративних витрат та витрат на збут завдяки збільшенню виторгу з одиниці площі торгового приміщення.

Наступним резервом збільшення прибутку є забезпечення своєчасного погашення товарного кредиту з боку клієнтів підприємства.

Додатковим резервом збільшення прибутку підприємства є реалізація тари й касових чеків як макулатури, що має не тільки економічний, але й екологічний ефект.

Запропоновано заходи щодо підвищення прибутку ТОВ «Епіцентр К»:

1. підвищення прибутку за рахунок збільшення обсягів реалізації товару й відповідного відносного зниження постійних витрат підприємства;
2. підвищення прибутку підприємства за рахунок прискорення оборотності дебіторської заборгованості за товари та ліквідації витрат на оплату штрафів та пені за несплачені рахунки постачальників товарів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білошапка В.А. Резерви зростання результативності бізнесу в умовах економічного спаду / В.А. Білошапка // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 1(155). – С. 115–117.
2. Блонська В.І. Економіка підприємства: теорія і практикум : [навч. посіб.] / В.І. Блонська, Т.Г. Васильців, С.С. Гринкевич [та ін.] ; за ред. доц. Н.Г. Міценко, доц. О.І. Яценко. – Львів : Магнолія 2012, 2008. – 688 с.
3. Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" N 318 від 31.12.99 р. зі змінами N 989 від 09.08.2013 р.
4. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства : [навч. посіб.] / С.М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабась. – К. : КНЕУ, 2006. – 527 с.
5. Аналіз господарської діяльності. / Під ред. Белобородової В.А. - К.: Либідь, 1999. - 420с.
6. Белобтецький И.А. Прибуток підприємства. // Фінанси України. -2002 №3, с.40 - 47.
7. Закон України "Про оплату праці" від 24.03.1995 р. N 108/95-ВР зі змінами N 1096-IV від 01.01.2017 р., ВВР, 2017, N 6, ст.38.
8. Бланк А.И., Управление прибылью, Киев ,2003.
9. Богатин Ю.В. Экономическая оценка качества и эффективности работы предприятия. –М.: изд. стандартов, 2005. –214с.
10. Господарський кодекс України від 10.11.2018 р. N 436-ІУ, ВВР, 2018, N 18,К 19-20, Н21-22, ст. 144.
11. Податковий кодекс України від 25.11.2018 р. N 436-ІУ, ВВР, 2018, N 13-14,К 19-20, Н21-22, ст. 112.
12. Гетьман О.О. Економіка підприємства : [підручник] / О.О. Гетьман. – К. : ЦНЛ, 2010. – 488 с.

13. Наказ Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України "Про затвердження Методичних рекомендацій з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності" від 02.03.2020 р. №145.
14. Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 17 "Податок на прибуток" N 353 від 28.12.2000р. зі змінами N363 від 23.05.2003 р.
15. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ, Центр навчальної літератури, 2006 – 488 с.
16. «Головні тенденції ринку будівничих матеріалів» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://profidom.com.ua/novosti/rynok/15316-glavnye-tendentsii-rynka-strojmaterialov>
17. «Тенденції ринку будівничих матеріалів» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://propertytimes.com.ua/technologies/tendentsii_rinka_stroitelnih_materialov
18. Янковой А.Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием: Учебное пособие. – Одесса: ОНЭУ, Ротапринт, 2014. – 250 с.
19. Шлійко А.В. Економіка підприємництва на ринку товарів і послуг : [навч. посіб.] / А.В. Шлійко. – К.: ЦНЛ, 2008. – 376 с.
20. Власова Н.О. Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібної торгівлі: монографія / Н.О. Власова, І.Ю. Мелушова. – Харків: Харківський держ. ун-т харчув. та торг., 2008. – 259 с.
21. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навч. посібник / А.О. Задоя, В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, / За заг. ред. А.О. Задоя. – Дніпропетровськ: Вид-во – ДУЕП. 2006. – 252 с.

22. Бикова Є.М., Стоянова Є.С. Фінансове мистецтво комерції. -М.: Перспектива, 2010. -154 С.
23. Валеви́ч Р.П., Давидова Г.А. Економіка торговельного підприємства. -М.: Вища школа, 2006. -367 С.
24. Торговельна справа: економіка й організація: Підручник/За ред. Брагіна Л.А. -М.: ИНФРА-М, 2009. -256 С.
25. Шмелек Г.Н. Основи і проблеми економіки оптового підприємства. -М.: Фінанси і статистика, 2003. -341 С.
26. Економіка підприємства торгівлі і сфери послуг: Навчальний посібник/За ред. Ю.А. Аванесова. -М.: ТОО В«Люкс-артВ», 2004. -296 С.
27. Економіка торгівлі: Підручник для торгових вузів/За ред. Б.А. Соловйова та ін-М.: Економіка, 2003. -414 С.
28. Економіка праці: Навчальний посібник для вузів/За ред. Іванова Н.А., Мечковская Г.І. М., 2004. -453 С.
29. Методы экономического анализа. // Под ред. 17. Бариленко В.И. и др. – Саратов: Изд. Саратов. универ., 2005. –200с.
30. Мухин С.А. Прибыль в новых условиях хозяйствования. –М.: Финансы и статистика, 2006. –144с.
31. Палій В.Ф. Нова бухгалтерська звітність. -К.: Контролінг, 2005. -524с.
32. Пошуків В. Фінансові проблеми стабілізації української економіки. // Економіка України, 2007, №1. с.7-10
33. Резников Л. Фінансовий стан і фінансова політика виробничих підприємств. // Економіка України, 2007, №7., с.11-14
34. Рыночная экономика : Словарь. / Под ред. Кипермана Г.Я. –М.: Республика, 2003. –524 с.
35. Рязанова В., Широкоград Л. Общественные основы микроэкономики, переходная экономика: Учебное пособие., С-П.: Ант., 2004. – 421с.
36. Сафронов Н.А. Экономика предприятия. М.,Экономист, 2007,с .251.
37. Сотникова Л.В. О формировании финансовых результатов. // Бух. учет, в Украине 2007, №1

38. Стецюк С. С., Stetsyuk S. S. Фактори впливу на прибуток м'ясо-переробних підприємств Черкаської області // АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я Науковий журнал. – 2013.
39. Учет финансовых результатов. // Налоги и бухгалтерський учет, 2005, №1
40. Ушакова Н.М., Кукурудза Л.О. Управління прибутком торговельного підприємства. - К.: КТЕІ, 2003. - 50 с.
41. Форма № 1 «Баланс»
42. Форма № 2 «Фінансовий результат»
43. Примітки до фінансової звітності.
44. Форма № 11-ОЗ «Про наявність, рух основних засобів, амортизація»
45. Форма № 1-ПВ «Звіт з праці»
46. Форма № 2 «Рух грошових коштів»
47. «Основні відомості щодо ремонту магазинів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://abcenter.com.ua/remont/remont-magazinov>
48. Форма № 4 «Власний капітал»
49. Форма № 1-Б «Про фінансові результати і дебіторську заборгованість»
50. Цыгичко А.Н. Новый механизм формирования эффективности. – М.: Экономика, 2004. – 191 с.
51. Чечета А.І. Інформація про фінансові результати і її аналіз // Фінанси України, 2007, №5, с. 32-34.
52. Шеремет А.Д. Комплексный экономический анализ деятельности предприятий. – М.: Экономика, 2000. – 210 с.
53. Экономика предприятия: Метод. пособие. / под ред .Устенко – 3-е изд., испр. – К.: МАУП, 2000. – 38 с.
54. Гладка Л. І., Домащенко М. О., Ковальова М. В. Управління прибутком в сучасних умовах // Економіка і регіон. – 2012. – №. 1. – С. 195-198.
55. Экономический анализ: Учебн. пособие. / М.А. Болух, В.З. Бу-
56. Власова Н.О., Круглова О.А., Бузинова Л.И. Финансы предприятия: Учебн. пособие. - К.: Центр уч. лит-ры, 2007.

- 57.Салига С.П., Даций Н.В., Корецкая С.О. Финансовый анализ: Учебн. пособие. – К.: Центр учебной литературы, 2006.
58. Фінансова математика для економістів: навчальний посібник / за ред. В. М. Мацкул. – Одеса, 2018. – 404 с.
- 59.Петренко М. В., Кратченко А. С. Шляхи підвищення прибутковості підприємств машинобудівної галузі України //Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ». Темат. вип.«Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – 2011. – №. 15. – С. 92-101.
- 60.Кошельок Г. В., Янковий В. О. ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ПРИБУТКУ М'ЯСОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА //Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2016. – №. 3 (53) Ч. 2.
- 61.Пилипчук В. П., Оснач О. Ф., Коваленко Л. П. Промисловий маркетинг. Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 264 с.